

Een woord dat genoeg is

Voorganger: ds Regien Smit

Lezing Eerste testament Jesaja 44, 1-8

Lezing Tweede Testament: Mattheus 8:5-13

Er zijn Bijbelteksten, merendeels verhalen, die sterk met mijn leven verweven zijn. Die ik met me meedraag en waar ik vaker over heb gepreikt. Vandaag leek het me heel gepast om zo'n verhaal te kiezen, namelijk dat uit het evangelie van Mattheus. Ik heb dit verhaal ook voorgelezen op mijn vaders uitvaartplechtigheid, omdat het me op een bijzondere manier troost gaf.

Jaren geleden las ik een verhaal in de EO-gids dat ik nooit ben vergeten. In 2006 genas Dineke Sinke, 44 jaar, zomaar van het ene moment op het andere, na ruim 8 jaar bedlegerig te zijn geweest, met heel veel lichamelijke pijn. Het opvallende was, dat ze die genezing niet gezocht had, toen ze in een klooster op verhaal wilde komen. Maar zij las op dat moment het formuliergebed mee, waarin deze woorden stonden: *God de Vader, God de Zoon, God de Heilige Geest, U hoeft slechts een woord te spreken en ons lichaam is genezen. Spreek Heer!* Zonder dat ze dat had zien aankomen, werden deze woorden op dat moment in haar lichaam verwerkt. Bij het lezen van dit verhaal herkende ik die woorden van de vaste gebedsformule, die in de RK kerk aan het ter communie gaan vooraf gaat. Die woorden heb ik als kind leren bidden bij de eerste heilige communie, en ik spreek ze nog steeds uit, als ik weer eens in de RK kerk kom: *Heer, ik ben niet waardig dat Gij tot mij komt, maar spreek slechts één woord en ik zal gezond worden.* Maar het was pas in 2008 dat ik begreep, dat deze liturgische woorden rechtstreeks uit dit Bijbelverhaal uit Mattheus komen. In het boek Jezus van Nazareth van Joseph Ratzinger, beter bekend als de vorige paus, las ik dat uitgerekend de woorden van een onvermoede buitenstaander, een Romeinse militair, in het hart van de eucharistieviering terecht waren gekomen van een kerk, die zoveel in haar traditie opgegroeide mensen van zich heeft vervreemd.

Dat paradoxale vind ik ook in het verhaal zelf, waardoor allerlei partijen op het verkeerde been worden gezet. Het zit vol met onverwachte wendingen! Jezus heeft lang op de berg gezeten en gesproken! Mattheus 5-6-7 is een lange redevoering, de beroemde bergrede. Maar in hoofdstuk 8 komt hij van de berg af. En wat doet hij? Hij gaat zijn woorden over het Koninkrijk van God verwerkelijken door zijn daden. Daarmee is een directe parallel te leggen met Jesaja 44. Daar spreekt God! En hij zegt: dat ik God ben blijkt uit het feit dat mijn woorden altijd werkelijkheid worden, vanaf het begin van de schepping tot de voleinding. En Hij voegt daar uitdagend aan toe: als er een andere God is, laat die dat ook maar eens proberen! Mattheus vertelt ons 10 wonderverhalen achter elkaar. En het verhaal van de Romeinse militaire hoofdman is het tweede.

Terwijl Jezus zijn woorden in de werkelijkheid aan het brengen is, loopt een gefascineerde en verwachtingsvolle menigte met hem mee. Als ze al moest bekomen van de eerste actie van Jezus, het aanraken van een melaatse, dan is het nu echt prijs. Want er komt nu out of the blue iemand het verhaal binnengeduikeld, van wie niemand dat zou verwachten. Althans niet op deze manier. De Romeinse legerbasis die in Galilea was geplaatst zal het niet heel druk hebben gehad. Ver verwijderd

van Jeruzalem, een beetje in de noordelijke uiteinden van de provincie. Maar goed, als je geacht wordt de openbare orde te handhaven, dan word je van onverwachte samenscholingen op straat in de regel tamelijk nerveus. Er kan iets anarchistisch aan de hand zijn. Van een legeraanvoerder zou je dan ook kunnen verwachten dat ie de boel even komt taxeren. Dat hij Jezus als plaatselijke goeroe even zal ondervragen te midden van de menigte. Zodat maar duidelijk is dat niemand zich rare dingen in het hoofd moet halen. Maar er gebeurt iets totaal anders! Deze waarschijnlijk tot de tanden gewapende man stapt in het openbaar, te midden van de menigte, op Jezus af en smeekt hem om hulp! Zijn imago van een vertegenwoordiger van een vreemde bezettingsmacht is hiermee geheel ten einde, want als je iemand smeekt om hulp, dan erken je diens gezag over jouw situatie. Wat zullen de omstanders, waarover Matteus overigens niets loslaat, met open mond hebben staan kijken! Maar hun mond zal nog verder open gezakt zijn bij Jezus' reactie. Want die is zonder enige reserve bereid om naar het huis van de Romein te gaan. Hallo? Het huis van een heiden, nog de vijand ook?

Maar wat er dan gebeurt, roept opnieuw verbazing op, maar dan bij Jezus. Je zou ook kunnen zeggen, dat Jezus onder de indruk is van het geloof dat deze heidense Romein toont. Deze man, die nog nooit een synagoge van binnen had gezien, die nog nooit een psalm had gelezen, nooit het "Shema Israel" gehoord, "uw God is één". Hij zal wellicht wat godenbeeldjes van huis meegenomen hebben toen hij hierheen uitgezonden werd. Deze man, die gelooft in het gezag van de keizer, die gelooft in de macht van wapens, die niets anders kent dan de soldatentaal om zich in uit te drukken, gaat in één keer tot in het hart van de werkelijkheid: U hoeft niet te komen onder mijn dak, u hoeft slechts te spreken via een woord, en mijn slaaf zal genezen. Zonder enige voorkennis en totaal in zijn eigen context verwoordt hij exact wie Jezus is: degene wiens woorden die Hij spreekt, werkelijk worden.

En Jezus beseft opeens, ik denk niet dat hij alleen de omstanders bedoelt, dat hij in al zijn levensjaren, bij het opgroeien in zijn gelovige gezin, bij de Thoralessen, bij zijn bar mitzwa, bij al zijn bezoeken aan synagoge en tempel, nog nooit zo'n totale overgave heeft gezien. Jezus heeft dit niet zien aankomen. En daarmee beschrijft Matteus hem ook als waarlijk een mens.

En dat besef brengt Jezus tot een klemmende waarschuwing aan de omstanders, die daar pijnlijk door opgeschrikt moeten zijn. Matteus zwijgt wederom in alle talen hierover, maar dat kan toch niet anders. Want Jezus, wat zeg je nou? God heeft toch gesproken tegen ons? Hij beloofde *ons* toch uit het oosten en het westen teug te brengen uit de ballingschap (Jesaja 43)? En *wij* zouden toch weer openlijk en trots mogen zeggen dat we van Jakob zijn, dat we bij Israel horen, dat we aan JHWH toebehoren (Jesaja 44)? Die beloftes, die woorden van God, daar wonen wij al eeuwen in!

Jezus' woorden aan de Romeinse legeraanvoerder worden werkelijkheid, zoals hij geloofd heeft. En daarmee eindigt dit verhaal.

Het verslag dat Matteus van deze gebeurtenis heeft gemaakt, wordt in eerste instantie door de Joods-christelijke gemeente van de 1^e eeuw gelezen. En tweeduizend jaar later krijgen wij het ook aangereikt. Welk perspectief moeten wij als toehoorders nu kiezen? Zijn wij de centurions, degenen uit het westen en oosten, die erbij zijn gaan horen? Of zijn wij nu de menigte, die levend in het verbond met God verbaasd kijken naar centurions die bij ons over de drempel naar binnen tuimelen? Ze zijn er zeker! Vooral in de gevangenis kerk komen velen, die geen kerkelijke achtergrond hebben,

niets van de Bijbel weten, maar toch op de een of andere manier zich toevertrouwen aan Gods aanwezigheid. In feite is Marcel, de zanger en componist van het CD project daar een goed voorbeeld van. Hij had voor hij gedetineerd was nog nooit een kerk van binnen gezien. Van de Bijbelverhalen snapt hij weinig. Die maken hem soms boos. Maar hij gelooft wel in Jezus. En met zijn eigen woorden geeft hij daar uitdrukking aan. Luister maar.

Is dit dan de boodschap? Moet de centurion ons model zijn? Moeten we dan alles wat we kennen overboord gooien? Geen liturgie meer? Geen teksten die ons passen als een versleten trui, die we het liefst aan hebben en die elke week in de was ligt? Geen Bijbelstudies, en vooral geen formuliergebeden? Stel je voor! Maar het verhaal van Dineke Sinke logenstraft dit laatste. En bovendien, we kunnen toch niet altijd in een momentopname leven, alsof we elke week opnieuw een onbeschreven blad zijn? Daar zit het hem volgens mij niet in. Maar dan blijft de vraag: wat doet ons wel van Jezus vervreemden, waardoor we ongemerkt bij hem vandaan raken? We kunnen niet om die klemmende vraag heen, nu Jezus' waarschuwing ons voorgehouden wordt. Moeten we dat voorkomen door precies vast te stellen wat we moeten geloven en iedereen daaraan houden? Alsjeblieft niet! Jezus' waarschuwing is niet gericht aan zoekende en soms twijfelende mensen. Heer, ik geloof, kom mijn ongelooft te hulp!

Als ik, zonder de wijsheid in pacht te hebben, een mogelijk antwoord zou moeten formuleren, dan zie ik geen andere weg dan me tot Jezus zelf te wenden. Als Hij, het verdere verloop van het evangelie van Matteus volgend, zijn woorden in werkelijkheid brengt, dan doet hij dat bij mensen die niet aan de morele en religieuze standaard voldoen. Mensen, die op grond van wat ze doen of gedaan hebben, of wat hen is overkomen of waar ze vandaan komen met de nek worden aangekeken. En juist hen pakt hij vast, richt hen op, en geeft hen hun leven terug. En door sommige gelovigen wordt hij daarom geminacht. Hij wordt immoreel genoemd, een veelvraat en zuipschuit, die zich inlaat met hoeren, zondaars, verminkte en gemankeerde mensen. Misschien voelt Jezus die argwaan al onder de omstanders in dit verhaal en weet hij, dat de kritiek en afwijzing niet lang op zich zal laten wachten. Volgens mij wil Hij dat ik, dat wij begrijpen dat de hoogste morele standaard in Zijn koninkrijk is, het liefhebben van mijn naaste, omdat God mij lief heeft. En dat als ik de ander minacht, de maat neem met mijn persoonlijke moraal, kleiner en verneder om zelf bevestigd te worden, dit ten diepste een afwijzing van Jezus zelf is, een fundamentele houding van ongelooft. Met mijn liefdeloosheid en hardvochtigheid ontnem ik niet alleen mijn naaste, maar ook mijzelf het zicht op Jezus.

Als ik vandaag een programma mag neerleggen van hoe ik als pastor in deze gemeente zou willen functioneren: Het is mijn diepste wens dat wij als gemeente elkaar daarvoor behoeden. Laten we vooral leren van Jezus' woorden. Niet alleen dat ene woord. Ook van zijn beroemde bergrede, die er niet om liegt! Zijn gelijkenissen, die minstens zo scherp zijn. Laten we elkaar helpen en aanmoedigen om daarnaar te leven. Zonder op elkaar neer te kijken. En juist als je in de gemeente een bepaalde positie hebt, is dit geen ondenkbeeldig gevaar.

Daarom is het ook mijn diepste wens dat u mij daarvoor behoedt. Mocht ik zulke tekenen gaan vertonen, tuimel dan mijn leven binnen, liefst zo onverwacht mogelijk, laat mij schrikken en open mijn ogen. Alsjeblieft.

Amen.